

Mælkeribruget i Danmark 1904.

Af Professor *B. Bøggild*.

Sommeren 1903 havde været meget vaad og givet store Afgrøder; men Høsten havde været sen og besværlig. Hele Efteraaret igjennem kom der stadig megen Regn, og Følgen var, at den usædvanlig store Mængde Rodfrugter først meget sent bleve bjergede, og i nogle Egne vare Markerne saa opblødte, at man maatte vente med at lægge Vintersæden, og enkelte Landmænd naaede slet ikke at faa saaet Rug. — Aaret 1903 havde været et særdeles godt Græsaar, og da Efteraaret var vaadt, bleve de malkende Køer de fleste Steder bundne tidligt ind, idet der var en rigelig Forsyning af Vinterfoder, men samtidig gik Ungkvæget og ogsaa nogle Køer ude langt hen paa Efteraaret, ja helt ind i November, mest fordi man syntes det var Synd andet end at udnytte den ret rigelige Græsning.

En stor Del Halm var vel bleven slemt udvasket, men de store Beholdninger af Hø og Rodfrugter foranledigede dog, at man glædede sig over at have rigeligt Foder. Kælvkøerne vare meget efterspurgte, og uden Tvivl bleve mange Besætninger noget forøgede, dels ved Indkjøb og dels ved eget Tillæg, og man fodrede ret rigelig lige fra Indbindingen af, saaledes at Resultatet ganske naturligt blev, at Mælkerierne fik en stor og forøget Mælkemængde at arbejde med.

I Slutningen af November og Begyndelsen af Decbr. kom der Frost, som strax gav Anledning til, at der mange Steder blev samlet Is til Mælkerierne, men iøvrigt blev Vejret i December og Januar forholdsvis mildt. I Februar var der hyppige Omslag mellem Frost og Tø, men der blev dog saa meget Is, at hvem der ikke havde faaet nok i December, nu med Lethed kunde faa tilstrækkelig samlet. — I Februar blev man iøvrigt foruroliget ved Meddelelsen om et Udbrud af Mund- og Klovsyge i Stevns. Der indtrådte Gang efter Gang nye Tilfælde, men heldigvis bredte Sygdommen sig ikke til andre Landsdele, trods det, at den holdt sig i Stevns i flere Maaneder.

Vinteren var i sin Helhed gunstig for Mælkeribrug. Det var let at fodre Køerne og at holde passende Varmegrad i Stalden, Sneen lagde ingen væsentlig Hindring for Mælkekjørselen, Frosten generede ikke Dampskibsfarten, og dog fik man uden Vanskelighed Ishusene fyldte. — I Slutningen af Marts syntes Vinteren at være forbi. I Begyndelsen af April kom der megen Regn, og i Slutningen af Maaneden blev det saa smukt Foraarsvejr at Ungkvæg og endog enkelte Malkekøer kom lidt ud paa Græs. Men Vejret blev atter koldt, og Græsvæksten gik i Stampe, saaledes at der endog blev talt og skrevet om Halmmangel, idet man længtes efter at kunne faa alle Malkekøerne ud. Endnu i Pinsen, 22.—23. Maj, var det meget koldt, og det var først den 27. Maj, at der rigtig kom Varme i Luften.

Nu blev Græsningen meget rigelig, og der blev snart mere, end Køerne kunde æde. Der var en betydelig Mælkeproduktion til Mælkerierne, og en betydelig Mængde Kløverhø blev hjærget for største Delen af fortrinlig Kvalitet. Men da Juli gav tørt Vejr med mange Solskinsdage, voxede Græsset ikke igjen, hvor der var slaaet eller aftøjret, og mange Steder blev der snart Græsmangel. Mælkemængden til Mælkerierne tog stærkt af, og endnu værre blev det, da ogsaa August bragte meget Solskin. Hist og her kom der vel nogle Byger, men de

forslog kun lidt. I de fleste Egne var det næsten hele August igjennem fortrinligt Høstvejr. Høsten blev tilendebragt ikke særlig tidlig, men hurtig og billig, alt imedens man havde meget ondt ved at ernære Kørne ude. Ret almindelig maatte de bedste Malkere tages paa Stald for at fodres med Hø og Kraftfoder, og Mælkeproduktionen blev saaledes temmelig lille og samtidig ret dyr.

Danmarks Overskuds-Indførsel i Millioner Pund af

	Kornvarer, uformalede og formalede	Oliekager og Oliekagemel	Klid
1898—1899	1208.2	289.2	127.1
1899—1900	1249.7	412.9	98.6
1900—1901	999.6	431.6	67.3
1901—1902	1211.8	477.5	158.5
1902—1903	1068.7	695.3	128.9
1903—1904	1406.6	656.1	74.7

Den forøgede Mælkeproduktion om Vinteren og den daarlige Græsning i den sidste Del af Sommerhalvaaret har ved Siden af den stærkt forøgede Flæskeproduktion ganske naturligt krævet et stort Forbrug af Foderstoffer. — Af hosstaaende Tabel over Overskudsindførselen af Kornvarer og Foderstoffer ses det, at Forbruget af Klid atter er gaaet noget ned. Dette skyldes maaske for en Del, at Prisen blev lidt højere i 1904 end i 1903, nemlig 4.60 Øre mod 4.45 Øre, men mest sandsynlig skyldes det dog vistnok, at Klid af de fleste Landmænd nu betragtes som et temmelig dyrt Foder, idet Klid jo fortrinsvis indeholder Kulhydrater, der fremskaffes billigere ved forøget Rodfrugtdyrkning. — Det man bør købe til Kørne, hvor man har Rodfrugter og Hø i tilstrækkelig Mængde, er fortrinsvis eller som Regel alene Oliekager,

og da særlig de mest kvælstofrige, og derfor har særlig Forbruget af Bomuldsfrøkager været stort i de senere Aar, trods det at Prisen har stillet sig saaledes, at Bomuldsfrøkager har kostet c. 6 Øre, Solsikkekager c. $5\frac{1}{2}$ og Rapskager kun 5 Øre eller endnu mindre pr. Pd.

Den store Indførsel af Kornvarer omfatter 474 Mill. Pd. Majs og iøvrigt mest Rug og Byg. Majsens kostede gennemsnitlig 4.80 Øre pr. Pd., omtrent ligesom i 1903, og er vel nok for en Del anvendt til Heste og Høns og kun i ringe Udstrækning til Køerne, men hele denne store Indførsel af Kornvarer har uden Tvivl været foranlediget særlig af, at Flæskeproduktionen har været meget større end tidligere. Der angives at være slagtet over 2 Mill. Svin. Overskudsudførselen har været over 182 Mill. Pd. Flæsk, men Prisen angives fra Slagterierne at have været $7-7\frac{1}{2}$ Kr. mindre pr. Svin end i de foregaaende tre Aar, saa Fordelen ved den store Produktion har ingenlunde været tilfredsstillende.

Vil man dernæst undersøge nogle enkelte Mælkeriers Aarsregnskaber og sammenligne disse med de samme Mælkeriers Aarsregnskaber for de foregaaende Aar, vil man se, at Forholdene stille sig noget forskjellig, saaledes at man bør være forsigtig med at drage Slutninger fra et Sted til et andet. Der kan ikke ventes vedblivende at være Fremskridt alle Steder i alle Henseender. Enkelte Steder er der Stilstand eller maa ske endog Tilbagegang, og særlig betænkelig er den betydelig dalende Smørpris, men de enkelte Regnskaber bære iøvrigt mange Vidnesbyrd om dygtigt og energisk Arbejde, og Tilstanden paa Mælkerierne og i det danske Mælkeribrug i Almindelighed maa siges at være god, om end der mange Steder maa ønskes endnu adskillige Fremskridt i forskellige Henseender.

Et fynsk Andelsmælkeri, der i 1903 havde 6,926,373 Pd. Sødmælk, har i 1904 haft 7,119,477 Pd., hvilket angives at svare til en Stigning fra 5677 Pd. Mælk til 5784 Pd. Mælk pr. Ko. Samtidig er Mælkeforbruget til et Pd.

Smør gaaet ned fra 26.28 til 26.20, men Smørprisen er ogsaa dalet fra 93.48 til 91.81 Øre, altsaa 1.67 Øre pr. Pd. Smør, saaledes at Nedgangen i Smørpris dog ikke er større, end at den rigelig opvejes af Forøgelsen i Smørmængden pr. Ko. — Driftsudgifterne vare i 1903 ialt 410 Øre pr. 1000 Pd. Mælk, men i 1904 kun 401 Øre. — Osteproduktionen beløber sig i 1903 til 1,437,000 Pd. Skummetmælk og Kjærnemælk og 63,000 Pd. Sødmælk, medens der i 1904 er ostet 1,565,000 Pd. Skummetmælk og Kjærnemælk og 96,000 Pd. Sødmælk, men trods det, at Osteproduktionen har været meget vellykket, har den nedadgaaende Smørpris dog foranlediget, at Andelshavernes Nettoindtægt pr. 1000 Pd. Sødmælk er gaaet ned fra 33 Kr. 83 Øre til 33 Kr. 48 Øre, medens Skummetmælk, Kjærnemælk og Valle begge Aar er leveret frit tilbage. — Nedgangen i Mælkens Nettoværdi pr. Pd. er altsaa lidt over 1 pCt., medens Forøgelsen i Mængden pr. Ko som ovenfor anførte Tal vise, er næsten 2 pCt.

Det samme store, meget mønsterværdige jyske Andelsmælkeri med stor Osteproduktion, som har været omtalt i de nærmest foregaaende Aarsberetninger, har i Aar velvillig fremsendt omstaaende Regnskab, der omfatter Tiden fra 30. Oktober 1903 til 4. November 1904. — Der har været modtaget 7,848,581 Pd. Mælk, medens der i 1903 blev indvejet 7,718,959 Pd., i 1902 6,812,110 og i 1901 kun 6,141,200. Den stærke Stigning i 1903 er altsaa fulgt af endnu en Stigning i 1904. — Driftsudgifterne, der siden 1901 er gaaet ned fra 413 Øre pr. 1000 Pd. Mælk til 364 Øre i 1903, er i 1904 yderligere gaaet ned til 353 Øre, altsaa 60 Øre pr. 1000 Pd. i 3 Aar, hvilket vil sige en Besparelse i Udgiften af c. 1½ Øre pr. Pd. Smør.

Mælkeforbruget, der i 1901 og 1902 var c. 26.0 Pd. Mælk til 1 Pd. Smør, var i 1903 25.77 og i 1904 25.87, altsaa ikke fuldt saa gunstig som i det hidtil gunstigste Aar 1903. Og Salgsprisen har i 1904 kun været 92.15 Øre pr. Pd. Smør, medens den i 1903 var 95.00, i 1902 97.11

UDGIFTER

paa et jydsk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

	Ialt Kroner	Øre pr. 1000 Pd. Mælk
Kjørsel.....	8,297.08	105.7
Brændsel.....	3,054.38	38.0
Lønninger.....	5,189.13	66.0
Bødkerarbejde og Pergament.....	421.30	5.0
Is.....	178.00	2.1
Olie og Fedt.....	140.00	1.8
Salt, Farve, Kalk, Soda m. m.....	1,074.13	13.7
Bygningernes Vedligeholdelse.....	649.81	8.3
Inventarets Vedligeholdelse.....	2,364.28	30.1
Mælkevognenes Vedligeholdelse.....	712.54	9.1
Nye Bøger, Papir, Porto m. m.....	589.25	7.2
Andre Udgifter.....	478.19	6.0
Andrag, Renter og Skatter.....	4,507.05	60.0
Ialt...	27,655.14	353.0

INDTÆGTER

paa et jydsk Andelsmælkeri med stor Osteproduktion.

Salg af 270,780 Pd. Smør (à 92.15 Øre).....	249,531 80 Kr.
— - 207,014 - Ost.....	61,882.46 -
Andelshaverne, Sk. og Kjærnemælk 4,796,354 Pd. ...	47,963.54 -
— Valle 2,392,790 - ...	5,981.97 -
Salg af Mælk og Fløde.....	3,735.00 -
Andre Indtægter.....	937.38 -
Ialt...	370,032.15 Kr.

Der er ialt indvejet 7,848,581 Pd. Mælk, altsaa er

Mælken udbragt i..... 4.71 Øre pr. Pd.

Der er udbetalt Andelshaverne for Mælk 265,575.40 Kr.,

altsaa..... 3.38 — —

Forskjel..... 1.33 Øre pr. Pd.

Driftsudgift .. 0.35 — —

Overskud..... 0.98 Øre pr. Pd.

og i 1901 endog 98.78 Øre pr. Pd. — Dette Mælkeri har stadig været anset for at producere særlig fint, usaltet Smør, og uden at der forlyder noget om Nedgang i Kvalitet, har Nedgangen i Prisen i de 3 sidste Aar været ikke mindre end 6.63 Øre, en Nedgang der ganske sikkert er noget større end den gennemsnitlige Nedgang i den virkelige Salgspris for almindelig dansk Exportsmør i de samme tre Aar.

Til Ostelavning er anvendt 804,907 Pd. nymalket Mælk, medens der Aaret før anvendtes 707,779 Pd. — Der er solgt 77,000 Pd. Gouda- og Edamost samt c. 122,000 Pd. Ost af $\frac{1}{4}$ Sødmælk og $\frac{3}{4}$ Skummet- og Kjærnemælk, men kun 824 Pd. Skummetmælksost. — Den stigende Osteproduktion har uden Tvivl i dette Tilfælde været fordelagtig for Interessenterne; thi Bestyreren meddeler, at det har været et godt Osteaar med jævn Afsætning hele Aaret rundt; men Nettoprisen, som Andelshaverne have faaet pr. Pd. Mælk i 1904 bliver dog, formedelst den dalende Smørpris, mindre, end hvad de fik i 1903. — Nettoprisen blev i Henhold til hosstaaende Regnskab 4.36 Øre pr. Pd., medens den i 1903 var 4.45; men erindres maa det jo, at der her er Tale om en fuldstændig ren Nettopris. Andelshaverne, der alle ere Gaardmænd eller Husmænd, have hjemme ved deres Staldjør faaet 17.34 Øre pr. Kande, idet Skummetmælk og Kjærnemælk, som de have faaet hjem, er beregnet til 1 Øre pr. Pd., men ingen behøver at tage mere hjem, end hvad han selv mener at have Fordel af at faa til denne Pris.

Det vestjydske Andelsmælkeri, hvis Regnskab har været omtalt i de sidste tre Aar, har i 1904 indevejet 9,620,281 Pd. Sødmælk, medens det i 1903 havde 9,496,614 Pd., i 1902 8.7 Mill. Pd. og i 1901 kun 8.1 Mill. Pd. — Ogsaa her ses saaledes den store Stigning i 1903 dog at være bleven fulgt af endnu en Stigning i 1904. — Hertil kommer, at Bestyreren skriver, at Mælkeforbruget til 1 Pd. Smør heldigvis endnu er stadig nedadgaaende, idet det i 1904 kun har været 26.07, medens det i 1903

var 26.17 og iøvrigt har været stærkt dalende siden det i Mælkeriets første Aar 1887—90 gennemsnitlig var 29.4 Pd. Mælk til 1 Pd. Smør, af hvilke Tal det uomtvistelig fremgaar, at der ved dette store Mælkeri nu faas over 10 pCt. mere Smør af Mælken end for 15 Aar siden.

Interessant er det at se, hvorledes disse Vestjyder, der tidligere vare mest interesserede i Opdræt og Fedning, nu ere komne til at producere en stor Mængde Vintermælk. I Regnskabsaaret $\frac{1}{11}$ 1903— $\frac{31}{10}$ 1904 var Mælkemængden fordelt saaledes:

November.....	741,798	Pd. med Forbrug	27.3
December	807,942	— — —	27.4
Januar	824,552	— — —	28.0
Februar	777,854	— — —	26.8
Marts.....	838,951	— — —	26.6
April	859,355	— — —	26.6
Maj.....	966,551	— — —	25.7
Juni	1,009,639	— — —	25.9
Juli	852,779	— — —	24.6
August	675,988	— — —	24.5
September	582,703	— — —	24.0
Oktober	682,169	— — —	25.4

Den forholdsvis lille Mælkemængde i de tre sidste Maaneder skyldes naturligvis i væsentlig Grad den daarlige Græsning; men den store Mælkemængde gennem alle Vintermaanederne er et sikkert Vidnesbyrd om, at der her er mange Køer, som kælve sidst paa Efteraaret og først paa Vinteren, og som blive fodrede godt og regelmæssig hele Vinteren igennem.

Driftsudgiften har ikke været nedadgaende, og Bestyreren skriver, at den endog viser Tilbøjelighed til Stigning; men det er værd at lægge Mærke til, at Udgiften til Brændsel (og elektrisk Belysning) kun er 26.3 Øre pr. 1000 Pd. Mælk. — Udgiften til Kjørsel er forholdsvis stor i denne noget tyndt befolkede Egn, men at den er stigende, vidner nærmest om stigende Velstand paa Egnen, idet man mange Steder i Jylland ved Licitationerne tidligere har konkurreret hverandre utilbørlig ned — blot

UDGIFTER
paa et vestjydsk Andelsmælkeri.

	Ialt Kroner	Øre pr. 1000 Pd. Mælk
Kjørsel af Mælk	17,648.37	183.5
Kjørsel af Kul og Smør	271.38	2.8
Lønninger	4,464.00	46.4
Brændsel	2,532.57	26.3
Is	150.00	1.6
Olie	117.18	1.2
Smørtræer og Pergament	4,466.85	46.4
Salt, Farve, Løbe m. m.	983.42	10.2
Rengjöringssager	69.04	0.7
Papir, Porto m. m.	135.99	1.4
Vedligeholdelse af Bygning og Vej	587.10	6.1
Vedligeholdelse af Inventar	1,715.22	17.9
Renter og Afdrag	2,348.88	24.4
Andre Udgifter	734.46	7.6
Ialt ...	36,224.46	376.5

INDTÆGTER
paa et vestjydsk Andelsmælkeri.

368,978 $\frac{1}{2}$ Pd. Smør à 91.9 Øre	339,321.45 Kr.
8,985,526 Pd. Sk. og Kjærnemælk til Andelsh. à $\frac{1}{2}$ Øre	44,927.63 -
55,530 - - - - i Detail à 1 -	555.30 -
13,856 - Ost à 1 Øre	138.56 -
Affaldsmælk	384.80 -
Andre Indtægter	1,882.64 -
Ialt ...	387,210.38 Kr.

Der er ialt indvejet 9,620,281 Pd. Mælk, som er udbragt i 4.024 Øre pr. Pd.

Der er udbetalt Andelshaverne for Mælk 315,391.19 Kr.,

altsaa 3.278 — —

Forskjel 0.746 Øre pr. Pd.

Driftsudgift .. 0.376 — —

Overskud 0.370 Øre pr. Pd.

for at faa fat i de nødvendige kontante Penge til Renter og Skatter. — Stigningen i Udgiften til Vedligeholdelse af Inventar skyldes Anskaffelsen af en ny Centrifuge, og blandt »andre Udgifter« indgaar et Beløb paa 300 Kr. til Udhalning af Oksebremselarver.

Aarets Smørpris har ved dette Mælkeri været 91.9 Øre pr. Pd. Smør, medens den 1903 var 93.5, og Nedgangen er altsaa 1.6 Øre pr. Pd. — Nettoindtægten af Mælken er 3.648 Øre pr. Pd., medens den i 1903 var 3.699 Øre og i 1902 3.678 Øre; men for rigtig Vurdering af disse Tal maa det erindres, som det fremgaar af Regnskabet, at Skummetmælk og Kjærnemælk tilbageleveres Andelshaverne for $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd., en Pris, der jo er langt under dens virkelige Værdi til Husholdningsbrug og til Opdræt. — Regnes Skummetmælk og Kjærnemælk blot til 1 Øre pr. Pd., have Andelshaverne faaet 16.6 Øre Netto pr. Kande Mælk hjemme ved deres Stalddør. — At de have god Brug for Mælken fremgaar deraf, at Ostproduktionen ikke ønskes udvidet. Nu ostes der kun for de Andelshavere, som ønske det, og de betale til Dækning af Arbejdsudgifterne 1 Øre pr. Pd. Ost, medens Osten og Vallen fordeles til dem i Forhold til Mælken, som de have ladet anvende til Ostning.

Idet der her om Smørprisen og Smørexporten iøvrigt kan henvises til Artiklen om Danmarks Smørexport 1903—1904 i Tidsskrift for Landøkonomi 1904, S. 602—614, skal her dog henpeges paa hosstaaende Tabel over Englands Indførsel af Smør i Kalenderaaret 1904. — Englands samlede Indførsel ses i 1904 at være stegen c. 180,000 Cwts., men samtidig er Tilførslen fra de australske Kolonier stegen c. 400,000 Cwts., medens Tilførslen fra alle de evropæiske Lande er gaaet c. 331,000 Cwts. ned, og derimellem Danmark med 63,000 Cwts. Imidlertid maa det jo erindres, at Udførslen her fra Danmark til Tyskland er stegen omtrent lige saa meget som Udførslen til England er aftagen, saa Danmarks samlede Udførsel maa

have været omtrent ens i de to Kalenderaar 1903 og 1904. Da 1903 var et ganske ualmindelig godt Aar, hvad Smør-mængden angaar, maa det være meget tilfredsstillende, at 1904 kan opvise omtrent samme Exportmængde; men Skade er det jo, at Prisen er gaaet c. 1.7 Øre ned pr. Pd.

Englands Indførsel af Smør i Cwts.

(101.6 Pd. dansk.)

Fra	1900	1901	1902	1903	1904
Rusland	209,738	378,452	490,091	484,328	404,717
Sverrig	196,041	180,212	191,591	212,232	206,791
Danmark	1,486,342	1,597,186	1,703,032	1,771,654	1,708,619
Tyskland	36,042	26,983	26,375	12,507	4,080
Holland	282,805	298,912	393,261	343,761	252,262
Frankrig.....	322,048	311,601	414,240	454,088	371,061
New Zealand.....	162,871	167,343	157,993	249,879	294,982
Victoria	264,603	186,141	62,519	98,177	255,716
N. S. Wales	83,061	59,650	17,621	21,371	159,622
Queensland	—	—	20	786	59,475
Kanada	138,313	215,588	285,765	185,437	268,607
Forenede Stater ...	56,046	150,126	54,458	42,405	68,754
Andre Lande	139,606	130,696	177,967	185,069	186,319
Ialt...	3,378,516	3,702,890	3,974,933	4,060,694	4,241,005

Endvidere maa det her nævnes, at Utilfredsheden med de hidtilværende Forhold i Smørhandelen og særlig med den stigende og vildledende Overpris har foranlediget, at Jyderne i Aarets Løb mere end tidligere har drøftet Spørgsmaalet om Smørexportforeninger, og som Følge af Utilfredsheden har ikke alene Andelssmørpakkeriet i Esbjerg og Midtjydsk Smørexportforening i Horsens optaget en Del Mælkerier som nye Medlemmer, men der er dannet to helt nye Foreninger, nemlig »Danske Mejeriers Andels-Smørexport« i Randers og »Nordvestjydsk

Smørexportforening« i Skive, til hvilke to nye Exportforeninger der allerede har sluttet sig c. 100 Mælkerier. — Blandt andet haaber man ved disse Foreninger for de paagjældende Mælkeriers Vedkommende at faa gjen-nemført Kvalitetsbetaling og Nettovejning.

Endelig kan det nævnes, at et af Konsulent Harald Faber ved Dansk Mejeristforenings Delegeretmøde den 21. Oktober fremhævet Ønske om at faa Dritlerne beskyttede mod at tilsmudses under Forsendelsen fra Producent til Forbruger har foranlediget, at der allerede er fremkommet to Forslag til Bælter eller Hylstre, henholdsvis af Lærred eller Halm fra Bestyrer Nørgaard, Orup Andelsmælkeri pr. Faxe, og fra Godsejer Rosen og Forpagter Bay ved Skive, og disse Beskyttelsesmidler ville nu blive prøvede i Praxis.

For Ostproduktionen var Aaret 1904 omtrent lige saa godt som de to nærmest foregaaende Aar. Trods de dalende Flæskepriser var Tillægget af Kalve og Grise stort nok til at forhindre Overproduktion af Ost. Beholdningerne paa Produktionsstederne vare som Regel hele Aaret igjennem kun af ringe eller højst normal Størrelse, og nu har man paa mange Mælkerier faaet Lokalerne saa meget forbedrede, at man kan beskytte Ostene mod at tage Skade, naar Sommervarmen blot ikke er mere varig og stærkere, og Lagrene ikke mere fyldte med Ost, end Tilfældet var i 1904.

Af omstaaende Tabel ses, at Overskudsindførslen af Ost har været omtrent af samme Størrelse som de nærmest foregaaende Aar. Udførslen, som der blev talt om for et Par Aar siden, og som søgtes iværksat fra et enkelt stort sjællandsk Mælkeri, er vistnok, ligesom efter mange tidligere Forsøg, opgivet som ganske ufordelagtig. Og lige overfor de ret misvisende og besynderlige Meninger, som nogle Mænd jævnlige udtale, om at Export af Ost her fra Landet vil være meget at ønske, er der for Øjeblikket kun Anledning til at gjentage, hvad jeg skrev i sidste Aarsberetning desangaaende, nemlig at

Mælkerierne maa være forsigtige med ikke at lave større Mængder, end hvad der kan afsættes herhjemme; thi Salg af en større Overproduktion til Udlandet vil kun være mulig til meget lavere Priser, end man nu faar her i Danmark, og særlig vil Tabet blive stort paa de bedste Kvaliteter, ikke fordi de staa tilbage for andre Landes Varer, men fordi Osteproducenterne i de fleste osteproducerende Lande nøjes med lavere Priser, end danske Producenter pleje at faa.

Danmarks Ind- og Udførsel af Ost

i Tusinde Pund.

Aar	Indførsel	Udførsel	Overskuds- Indførsel
1900—1901	2,034	161	1,873
1901—1902	2,043	208	1,835
1902—1903	1,887	163	1,724
1903—1904	1,896	129	1,767

Hvad det hjemlige Marked iøvrigt angaar, er der ingen Tvivl om, at det i de sidste Aar i forøget Grad er blevet forsynet med danske Varer, saavel Gouda- og Edam-Ost som Ost af en Fjerdedel Sødmælk og ligeledes dansk Schweizerost, efterlignet Emmenthalerost, Myseost m. m. — Takket være det gode Samarbejde ved Forsøgsostninger, Osteudstillinger og Lagerbedømmelser er Produkterne gaaet fremad i Kvalitet og Ensartethed, men mange Steder tiltrænges der jo endnu yderligere Fremskridt i forskjellig Retning. Og som et Vidnesbyrd om, at danske Mælkeribestyrere og særlig Dansk Mejeristforenings Formand, Bestyrer Torben Jensen, selv indrømmer dette, maa det her nævnes, at Dansk Mejeristforening har antaget Nordmanden Ole Wennevold som speciel Ostekonsulent. Han kom herved for 2—3 Aar siden paa Foranledning af Etatsraad Chr. Hansen til

Mullerup for her at indføre Brugen af Dr. Olav Johansens Ostegjær, og efter at Forsøgene dermed nu ere opgivne her i Danmark ligesom allerede tidligere i Norge, blev han i Efteraaret 1904 antaget af Dansk Mejeristforening for at være til Raadighed for de danske Mælkerier, der maatte ønske hans Bistand.

At Mælkeribruget i stigende Grad optager de danske Landmænds Interesse i flere og flere Henseender, derom har der i det nu svundne Aar været mange Vidnesbyrd. Driftsstatistiken og Smørprisstatistiken vinder forøget Anerkjendelse og Tilslutning. Trods den ret skarpe Kritik af de hidtidige store Udstillinger af saavel Kvæg som Smør eller maaske netop fremkaldt ved denne Kritik har der været meget livlig Tilslutning til alle de store Udstillinger. Endnu mere end tidligere har Fodringssspørgsmaalet og Kvægavlens Ledelse været drøftet. Den Kjendsgjæring, at vi her i Danmark tidligere og i langt større Udstrækning end andetsteds har søgt at faa Rede paa de enkelte Køers Smørydelse og Rentabilitet, saaledes at vi just i denne Henseende anerkjendes af Fagmænd i Udlandet som Foregangsmænd, vil vi selvfølgelig ikke have fortiet eller vildledende fremstillet ved Docent Stribolts og andre Jerseyvenners fejlagtige Paastande og ensidige Fremstillinger. Og just i Sammenhæng hermed er det af stor Interesse, at de to Landbrugslærere, Jens Johansen paa Ladelund og Niels Anton Hansen paa Dalum, ved Bearbejdning af Kontrolforeningernes Talmateriale have paavist, at der til Produktionen af fed Mælk gennemgaaende kræves mere Foder end til Produktionen af mager Mælk, — et Forhold af stor økonomisk Interesse, der ogsaa er blevet noget belyst ved Iagttagelser i Amerika.

Betaling af Mælken paa Andelsmælkerierne efter Flødeprocent vinder nu forøget Udbredelse, ogsaa i de Egne, f. Ex. Maribo Amt, hvor den hidtil kun har været lidet anvendt; men der er rigtignok endnu altfor mange

Mælkerier, der tøve med at gjøre dette meget tidssvarende Fremskridt, og endnu mange flere Mælkerier er der, hvor Fjords System praktiseres alt for mangelfuldt, idet man er blevet staaende ved Anvendelsen af Faktoren 2, omend det af alle erfarne Fagmænd forlængst er anerkjendt, at en Forskjel af 1 pCt. Fløde nu (ved Benyttelsen af det saakaldte Laktoskop) svarer til en Forskjel i Smørudbyttet af fuldtud 3 Kvint pr. Kande Mælk, og at man derfor ved Differensberegningen bør benytte Faktoren 3.

Det gaar ligeledes fremad med Interessen for »Kontrolfyringen«, Bestræbelsen for at faa Kulforbruget paa Mælkerierne formindsket. Tilslutningen til »De danske Mejeriers Fællesindkjøb og Maskinfabrik« er tiltagende. Flere Mælkerier have faaet indlagt elektrisk Belysning, og adskillige have med Tilfredshed faaet opstillet en af de amerikanske kombinerede Kjerne- og Æltemaskiner, Disbrow, Victoria eller Simplex, der ere meget arbejdsbesparende, og som synes at passe godt ind i Forholdene paa vore store Andelsmælkerier.

Som særdeles glædelig kan det anføres, at Mejeriforeningerne i flere Egne af Landet mere end tidligere have taget fat paa Arbejdet for at skaffe Mælken renere og friskere til Mælkerierne. Samtidig med at der arbejdes rundt om i Landet paa at faa selve Malkningsarbejdet udført renere og bedre, er man flere Steder gaaet i Gang med at foranstalte særlige Mælkebedømmelser paa Mælkerierne, og ved de samvirkende jyske Mejeriforeningers Delegeretmøde i September i Aarhus indledede Gaardejer Bach Poulsen, Øster Tørslev, en Forhandling om »hvad der kan gjøres for at skaffe renere Mælk til Mælkerierne«. Han hævdede blandt andet særlig, at der maa oparbejdes en fælles Ansvarsfølelse hos Andels haverne, og at selv om de gamle, nu forladte Foderregler ikke havde gjort anden Nytte, saa havde de tjent til at holde Bevidstheden vaagen om, at det er nødvendigt at levere god Mælk, saafremt man vil, at der paa Mælkerierne skal kunne fremstilles fine Mælkeriprodukter.

Export af Fløde og Mælk til Tyskland har i Aarets Løb været meget paa Tale. I danske Aviser har Sagen været omtalt som løse Rygter og store Fremtidsmuligheder. I tyske Blade har man set, at tyske Landmænd have fundet Anledning til at protestere mod en Oversømmelse af dansk Fløde og Mælk og mene, at de nødvendig maatte lægge den flest mulige Hindringer i Vejen ligesom de i mange Aar have gjort lige overfor de danske Svin og det danske Kvæg. Sagen har dog formentlig kun ret ringe og forbigaaende Betydning. Tyskland vil med Lethed kunne forsyne sig selv med Mælk, og det skyldes alene Uenighed mellem Landmændene og Mælkehandlerne i Berlin og andre store Byer, at disse sidste have forsøgt at indføre Mælk fra Danmark. — Hidtil har der foruden enkelte spredte Forsøg kun været sendt noget Fløde fra et Andelsmælkeri paa Falster og en Vognladning Mælk daglig fra et Fællesmælkeri i Aarhus.

Den saakaldte Pasteuriseringslov eller rettere sagt Loven af 26. Marts 1898 om Foranstaltninger til Bekæmpelse af Tuberkulose hos Hornkvæg, der i Henhold til sin Paragraf 10 skulde revideres i Aaret 1902, er bleven erstattet med Loven af 5. Februar 1904 om Foranstaltninger til Bekæmpelse af Tuberkulose hos Hornkvæg og Svin. Den nye Lov skal bringes i Anvendelse paa al Fløde, hvoraf der kjærnes Smør til Udførsel, og de tilbageværende Herregaardsmælkerier ere saaledes blevne inddragne under Loven, forsaavidt deres Smør sælges til Export. — Loven traadte i Kraft 1. Oktober 1904, og endnu bør det nævnes, at den lovbefalede Varmegrad for Pasteuriseringen blev nedsat fra 85° C. til 80° C., den Temperatur, der ved den benyttede Reaktion med Paraphenylendiamin og Brintoverilte kan paavises at have været naaet ved Opvarmningen.

Som en særlig glædelig Begivenhed, der er indtraadt i Aarets Løb, maa det endelig nævnes, at Ladelund, Danmarks betydeligste Mælkeriskole, har kunnet holde

sit 25 Aars Jubilæum under livlig Tilslutning. Den 16. September, den egentlige Festdag, var der mødt c. 600 af Skolens Venner, hvoriblandt et meget stort Antal ældre og yngre Mejerister, af hvilke en stor Del blev de følgende Dage som Deltagere i det 6. almindelige danske Mejeristmøde. — At Ladelund er bleven en saa stor og betydelig Skole, som Tilfældet nu er, er et storslaaet Vidnesbyrd om Forstander Niels Pedersens flersidige Dytighed, Mod og Udholdenhed.

Niels Pedersen er født 1851 i Tolstrup ved Horsens og opvoxet under tarvelige Vilkaar i en lille Bondegaard. Hans Uddannelse er typisk for de danske Landbrugslærere. Først kom han 1868 paa Gjedved Højskole. Dernæst var han to Vintre paa Askov Højskole. Senere gennemgik han Tune Landbrugsskole, og omsider kom han paa Landbohøjskolen, som han forlod 1877 som Landbrugskandidat. — Han var derefter to Aar paa Askov, hvor han dels underviste paa Skolen og dels bestyrede Forstander Schrøders Avlsbrug, og 1879 købte han, ganske sikkert med kun faa Penge til sin Raadighed, Ladelund, en ret tarvelig og gammeldags Bondegaard, imellem Brørup og Vejen, for der at begynde at holde Landbrugsskole.

Undervisningen begyndte i et lille, lavloftet Lokale, der tillige maatte benyttes som Spisestue, og en Tid ogsaa som Gymnastiksal. Eleverne, unge Bønderkarle, fik ved Siden af den theoretiske Undervisning Lejlighed til at deltage i det praktiske Arbejde i Mælkeriet, idet Bønderne jo den Gang hver for sig maatte oparbejde Mælken til Smør og Ost. Men snart blev der ved Siden af det lille Vandmælkeri opstillet en Centrifuge til Hestekraft. Senere blev der anskaffet Dampkraft. Docent Fjord rykkede ind med sine Forsøg, Niels Pedersen blev meget virksom med at hjælpe Bønderne i Landets forskjelligste Egne med at faa anlagt Andelsmælkerier, og Skolen fik en særlig betydningsfuld Virksomhed med at uddanne Mælkeribestyrere.

Nu har Ladelund i lang Tid aarlig, ved Siden af

Landbrugsskolen, haft c. 100 Elever paa de særlige 4 eller 5 Maaneders Kursus for Mejerister, og dertil kommer det store Antal, der har gennemgaaet de forskjellige Kontrolkursus og nu i de senere Aar de mange Malkekursus og Kursus for Kontrolassistenter. Gang efter Gang ere Bygningerne blevne udvidede. Har der ikke været Raad til at faa det Bedste, har Niels Pedersen forstaaet at nøjes med det Næstbedste, og han har altid fundet Udvej til at føre Udviklingen videre. — Tidligere end nogen anden lyttede han til mit Ønske, om at faa elektrisk Belysning indført i de danske Mælkerier og ligeledes om at faa Fedmen undersøgt i de enkelte Køers Mælk. Han fik sammen med Fr. Hansen i Askov Kontrolforeningen i Vejen ind i et saa godt Spor, at den hurtig kom til at blive Forbilledet for mange andre. Han var strax villig til at lade Dyr læge Hegelund benytte Skolens Stald og Køer til sine Malkekursus. Og foruden Mælkeriet har han til Skolen faaet knyttet et af Ministeriet anerkjendt kemisk Laboratorium, et ret righoldigt Mælkerimusæum, et Gartneri, Dyrkning af Rodfrugtfærø m. m., saaledes at Ladelund nu staar som en stor og vel udstyret Undervisningsanstalt, der alene ved sin Beliggenhed og sit Navn minder om den fattige lille Bondegaard, hvoraf den har udviklet sig. — I snart 20 Aar har jeg et Par Gange om Aaret været paa Ladelund, hyppigst som Censor ved Mejeristernes Afgangsprøve, og det har ofte været mig en Glæde at iagttage med hvilken Forudseenhed og faglig Dygtighed Niels Pedersen har formaaet at faa Skolen udstyret saaledes, at den har kunnet tilfredsstille Tidens Krav og stadig hjælpe til at føre det danske Mælkeribrug jævnt fremad.
